

Mikrorastiščne razmere kot pomemben dejavnik premene smrekovih monokultur na bukovih rastiščih

Urša Vilhar, Lado Kutnar, Mihej Urbančič,
Primož Simončič

Mikrorastiščne razmere kot pomemben dejavnik premene smrekovih monokultur na bukovih rastiščih

1. Problematika smrekovih monokultur v Sloveniji in srednji Evropi
2. Mikrorastiščne razmere v izbranih sestojih na Pohorju:
  - Talne lastnosti
  - Vegetacijske razmere
  - Mikroklima
  - Sušni stres
3. Zaključki

Problematika smrekovih monokultur v Sloveniji in srednji Evropi

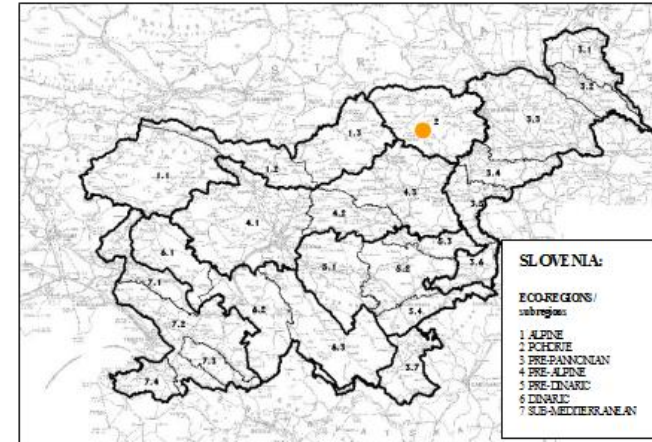
- Srednja Evropa: 6 do 7 milijonov hektarov čistih smrekovih sestojev zunaj naravnega areala smreke.
- Slovenija: okoli 30 % gozdov s spremenjeno drevesno sestavo.
- Povečana mortaliteta dreves v smrekovih monokulturah:
  - Degradirana tla
  - Ponavljajoče se suše ter
  - Gradacije smrekovih podlubnikov
- Premena smrekovih monokultur s podsadnjo listavcev predstavlja možnosti za vzpostavitev bolj naravnih in hkrati bolj odpornih gozdnih ekosistemov.

Območje Bričke na Pohorju

MATERIALI IN METODE

- Ekoregija Pohorje
- Nadmorska višina: 1100 m
- Letna količina padavin: 1600 mm
- Kisla silikatna kamnina iz muskovitno biotitnega gnajsa s prehodi v blestnik
- Distrični ranker, tipična distrična rjava tla, humusna distrična rjava tla in humusna rjava opodzoljena tla
- Primarna rastlinska združba: kisloljubni bukov gozd (*Luzulo albidae-Fagetum* s. lat.).

(Kutnar et al. 2002)

Izbrani sestoji

MATERIALI IN METODE

- 4 ploskve velikosti 15 x 15 m

Ploskev	Opis
1	Vrzelast smrekov debeljak s primesjo macesnov; na 0,34 ha ograjene površine premena s podsadnjo bukve
2	Sklenjen smrekov debeljak s primesjo macesnov
3	Prehodni pas med smrekovo monokulturo in ohranjenim bukovim sestojem
4	Ohranjen bukov sestoj

Izbrani sestoji

MATERIALI IN METODE

- Talne razmere:
  - Sondiranje in vzorčenje mineralnega dela tal na devetih mestih;
  - Izkop, podroben opis in vzorčenje reprezentančnega talnega profila;
  - Analize v Laboratoriju za gozdno ekologijo Gozdarskega inštituta Slovenije:
    - kemijske lastnosti (pH, vsebnosti organskih snovi, organskega ogljika, celokupnega dušika, kationske izmenjalne lastnosti);
    - tekstura tal; vodno-zračne lastnosti tal.

Izbrani sestoji

MATERIALI IN METODE

- Vegetacijske razmere
  - Stopnje zastiranja/obilja rastlinskih vrst po BARKMAN et al. (1964);
  - Vrstna pestrost [N];
  - Shannonov indeks vrstne pestrosti [H];
  - Simpsonov indeks vrstne pestrosti [D].

Ploskev 1: ograjen smrekov debeljak & premena s podsadnjo bukve

MATERIALI IN METODE

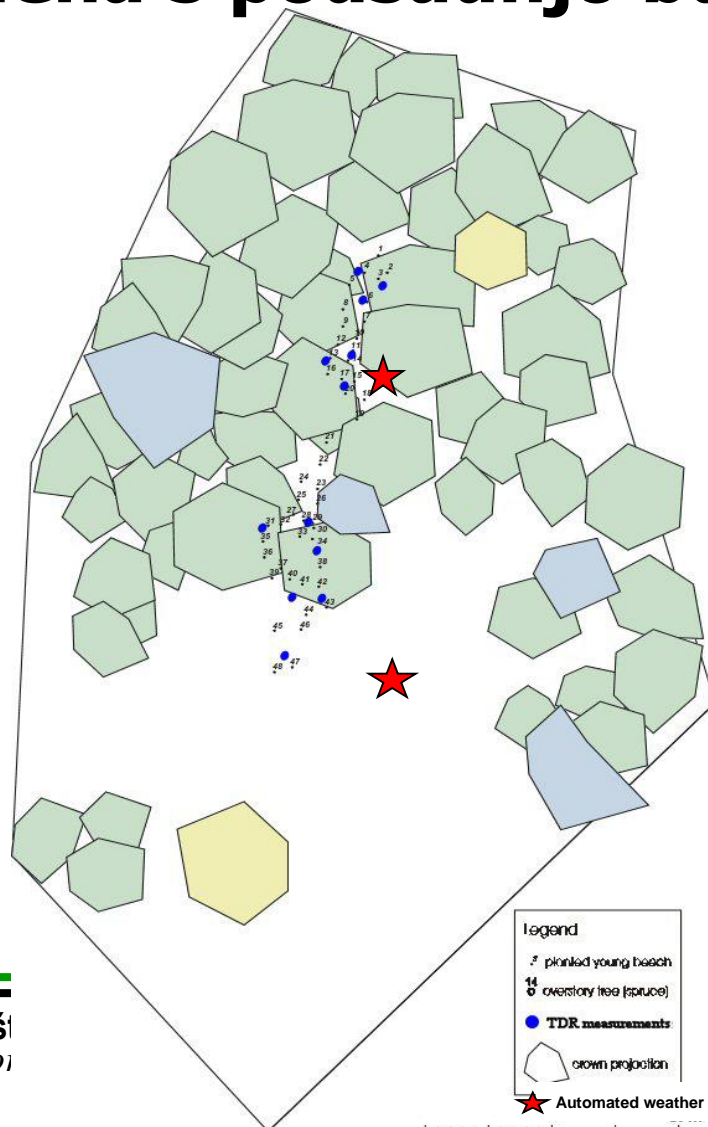
- 3 stratumi vzdolž svetlobnega gradienta od popolne zastrtosti prek sestojnega roba do vrzeli
  - Talne razmere;
  - Mikroklimatske razmere (temperatura zraka in relativna zračna vlaga);
  - Transpiracija podsajenih bukovih puljenk;
  - Sušni stres s hidrološkim modelom BROOK90.

Ploskev 1: ograjen smrekov debeljak & premena s podsadnjo bukve

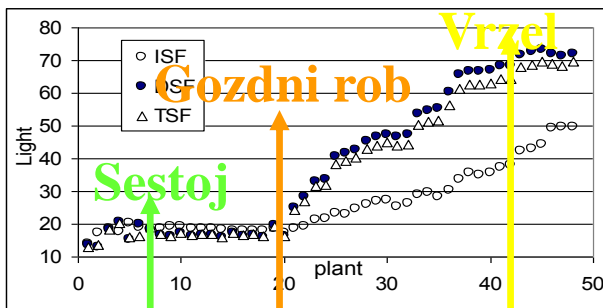

Nastanek vrzeli v letu 1994,
podsadnja bukve v letu
1995 (Cehner M 2002)

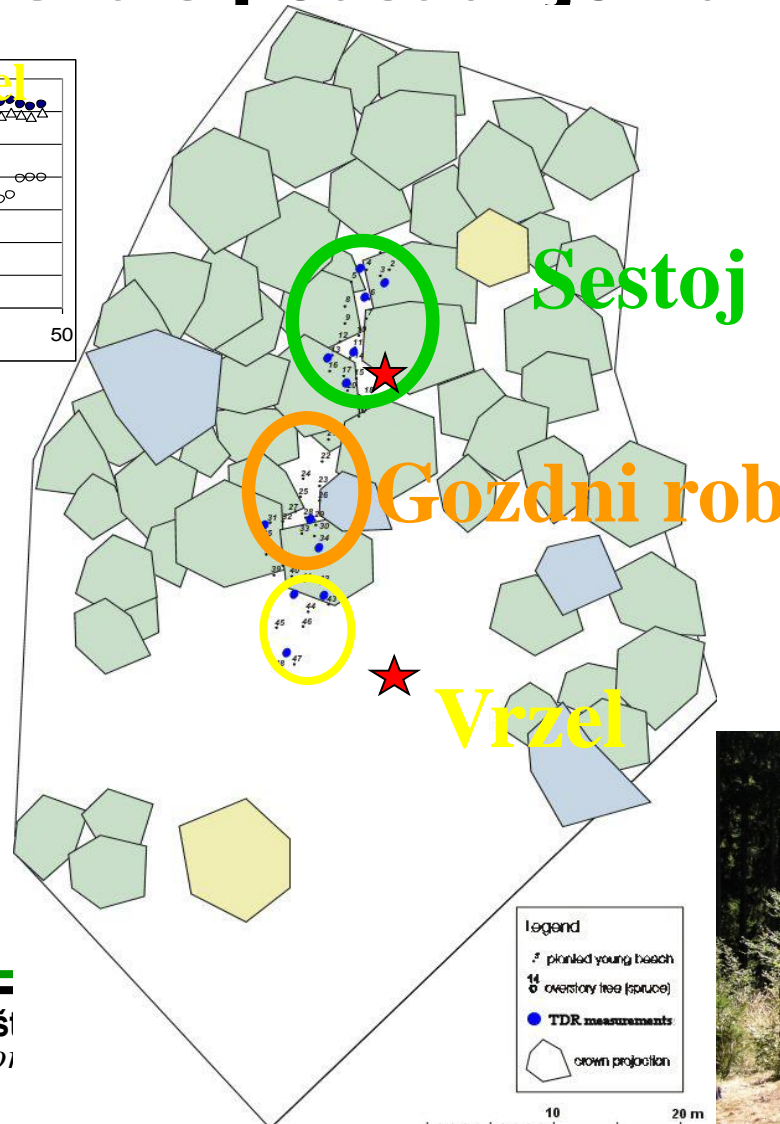

Gozdarski inštitut
Slovenian Forestry Institute

Ploskev 1: ograjen smrekov debeljak & premena s podsadnjo bukve

(Čater M, P Simončič 2006)

Gozdarski inštitut
Slovenian Forestry Institute

Legend

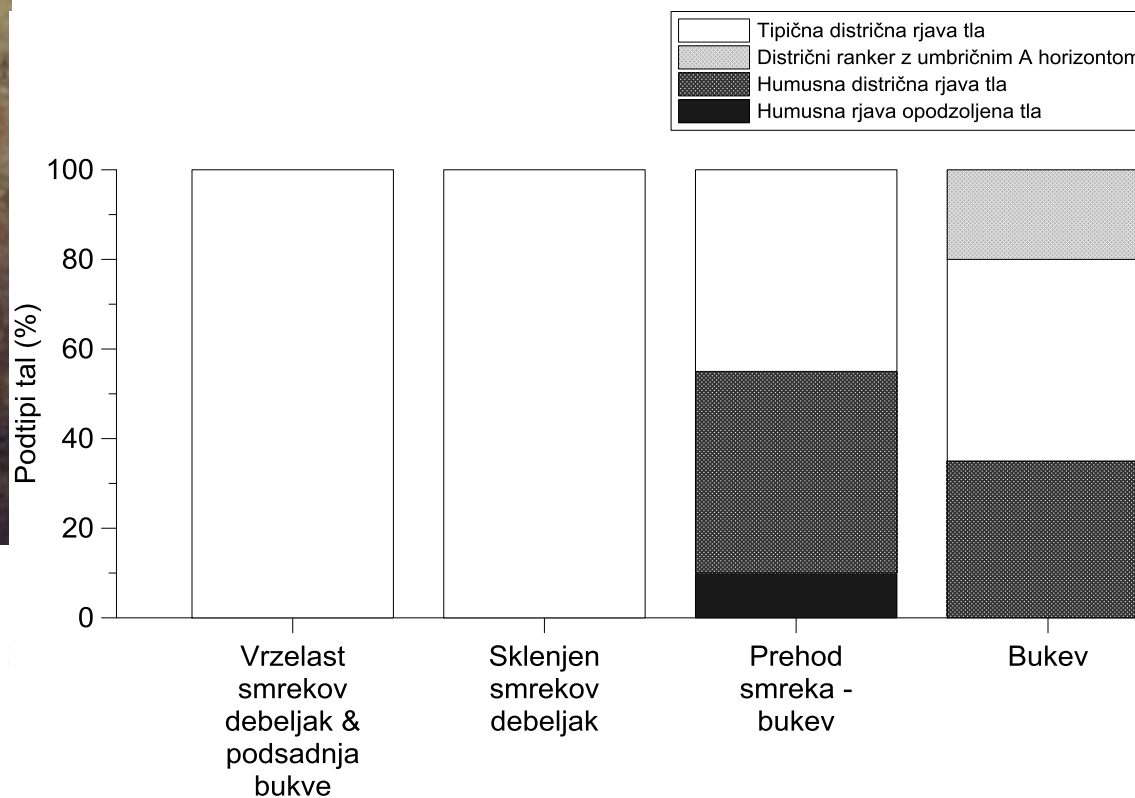
- ♣ planted young beech
- ♣ overstory tree (spruce)
- TDR measurements
- ◡ crown projection

10 20 m

Izbrani sestoji

REZULTATI

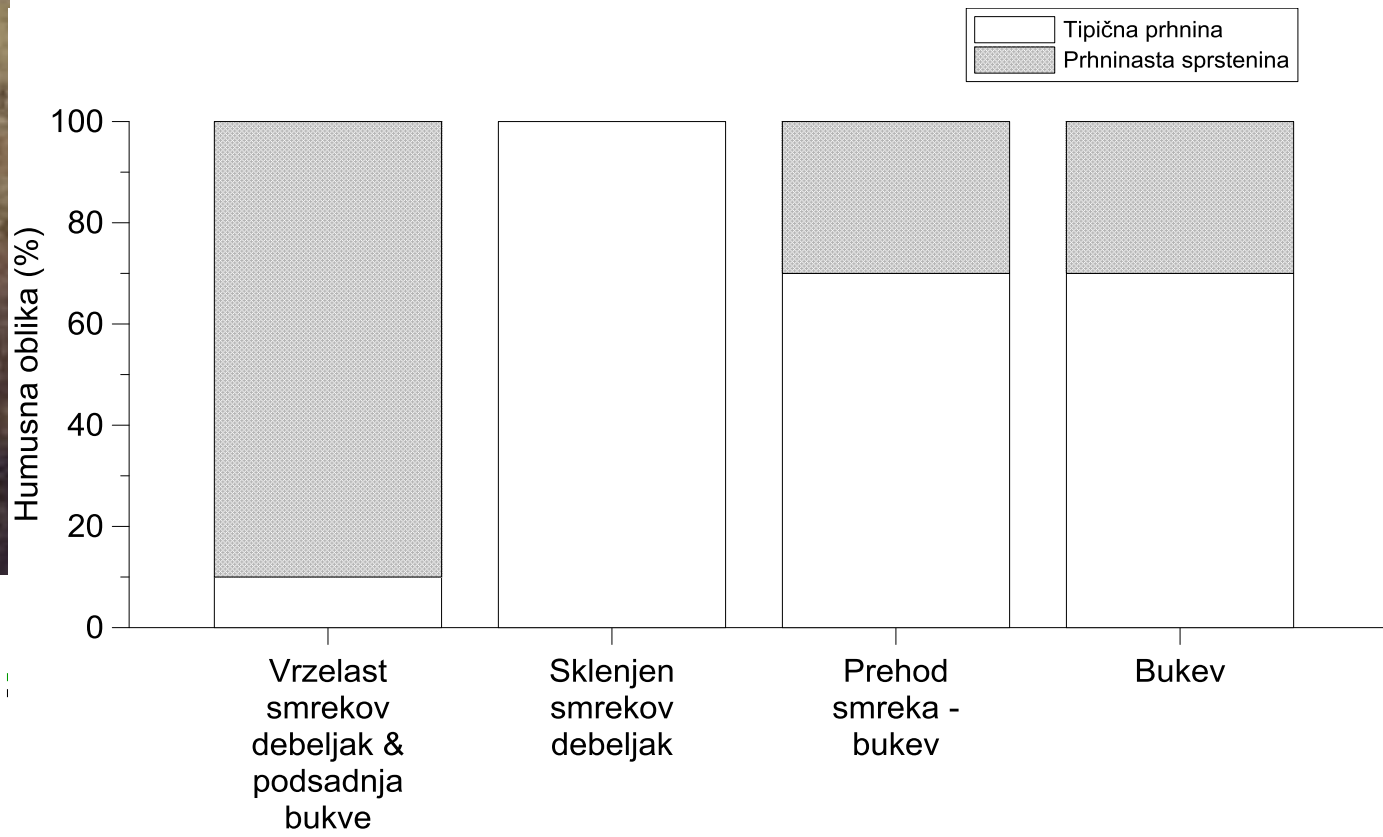
- Talne razmere: Podtipi tal

Izbrani sestoji

REZULTATI

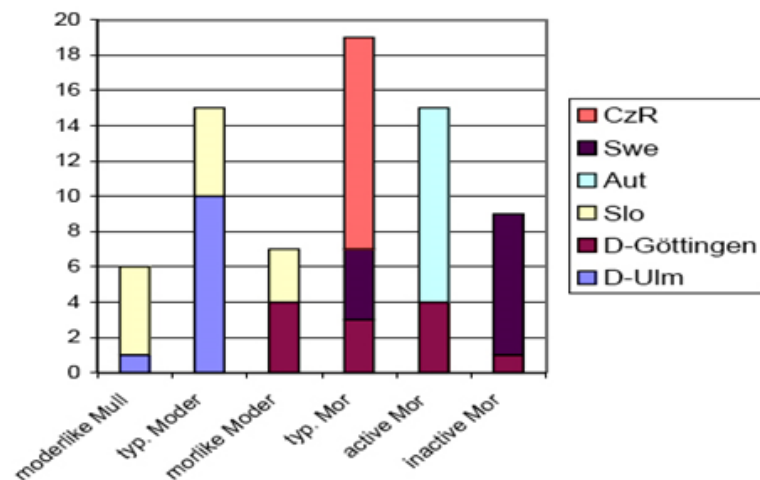
- Talne razmere: Humusna oblika

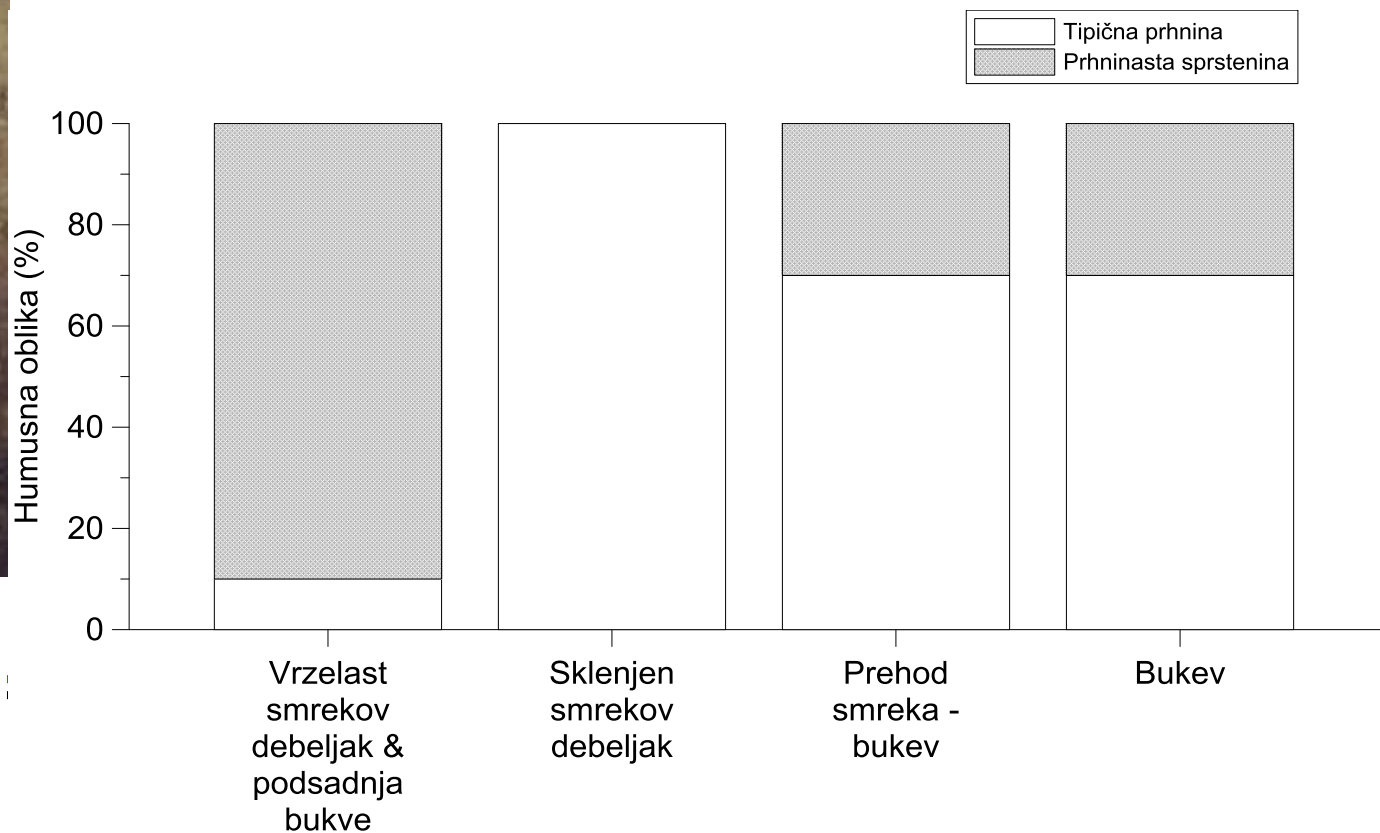

Izbrani sestoji

REZULTATI

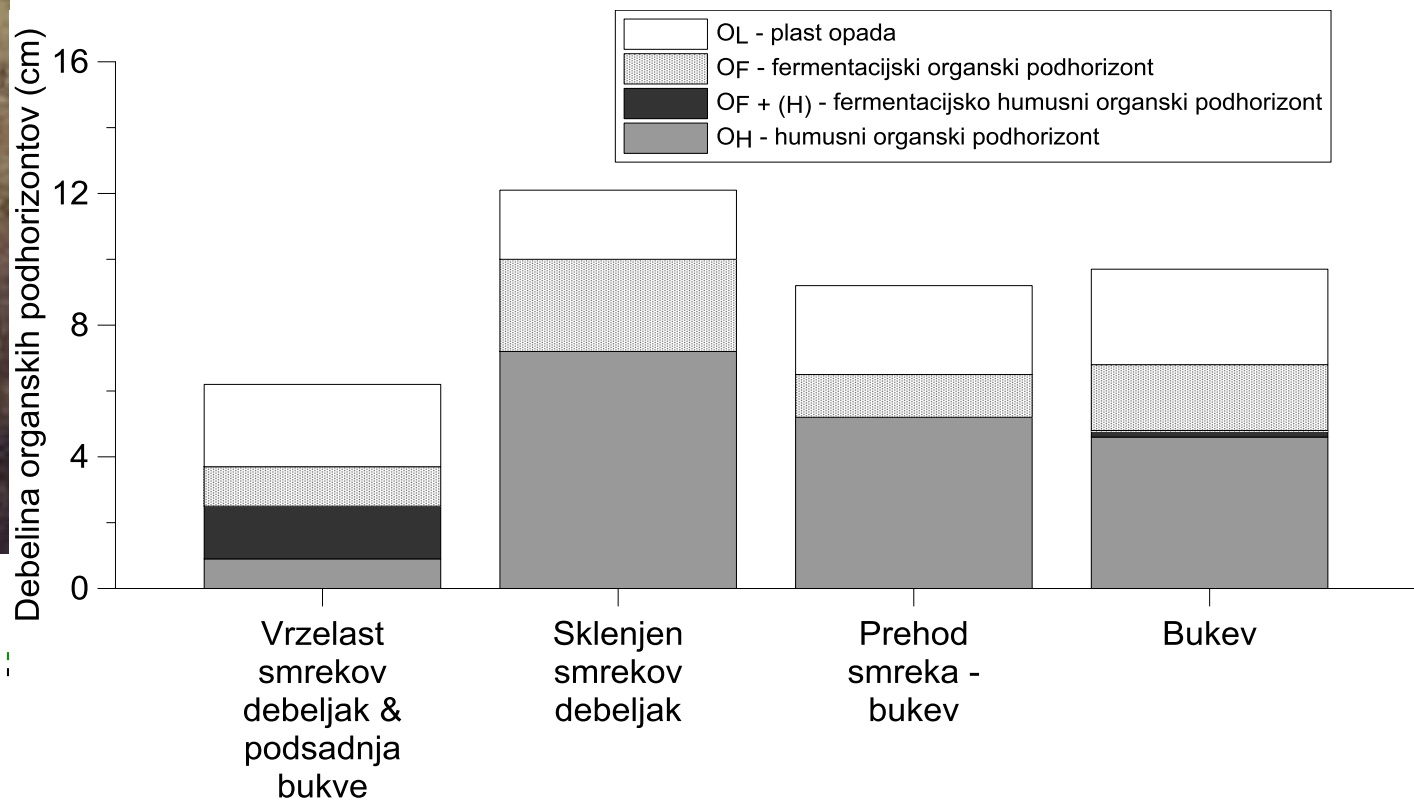
- Talne razmere: Humusna oblika

Izbrani sestoji

REZULTATI

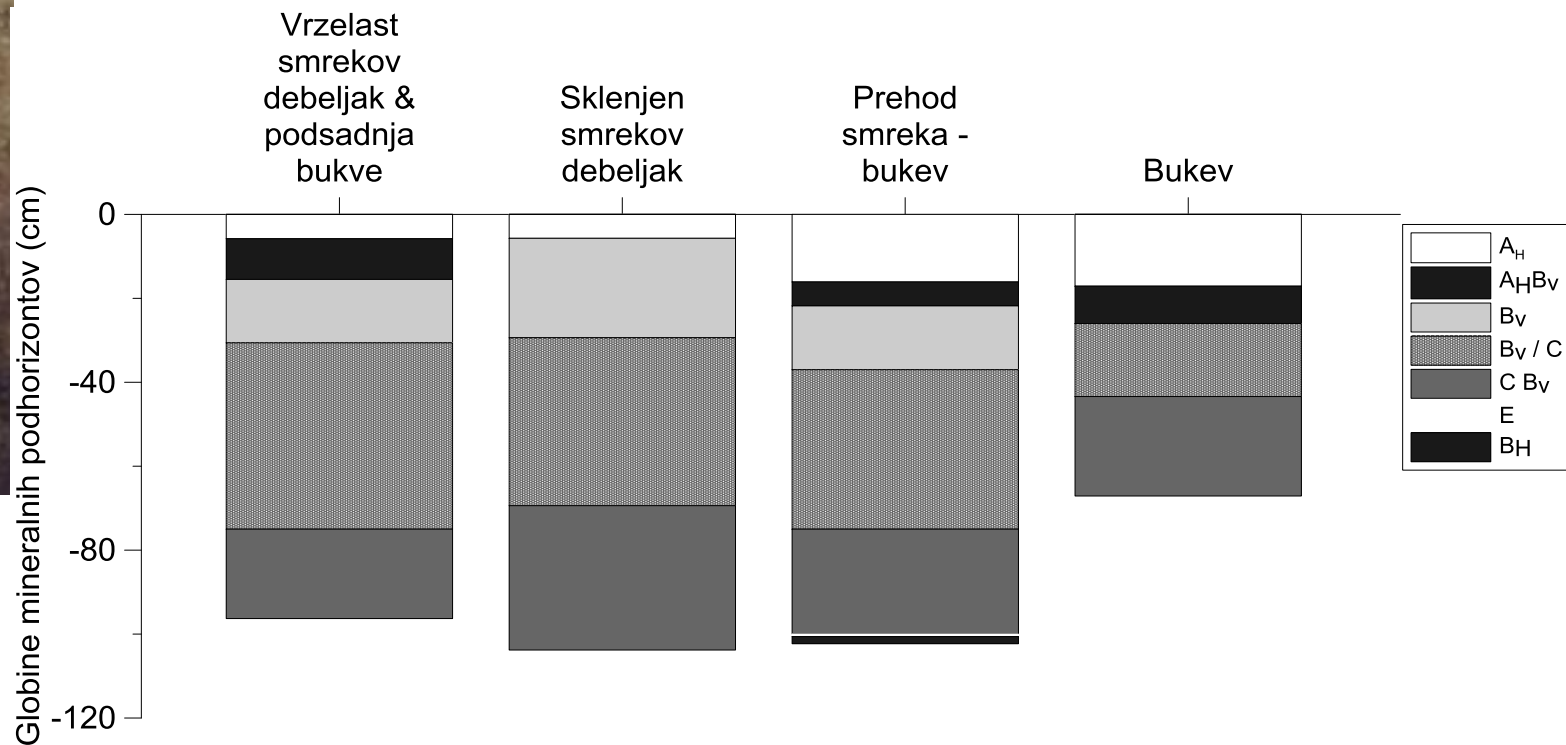
- Talne razmere: Debelina organskih podhorizontov (cm)

Izbrani sestoji

REZULTATI

- Talne razmere: Globine mineralnih podhorizontov (cm)

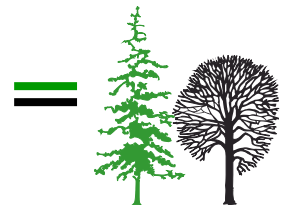
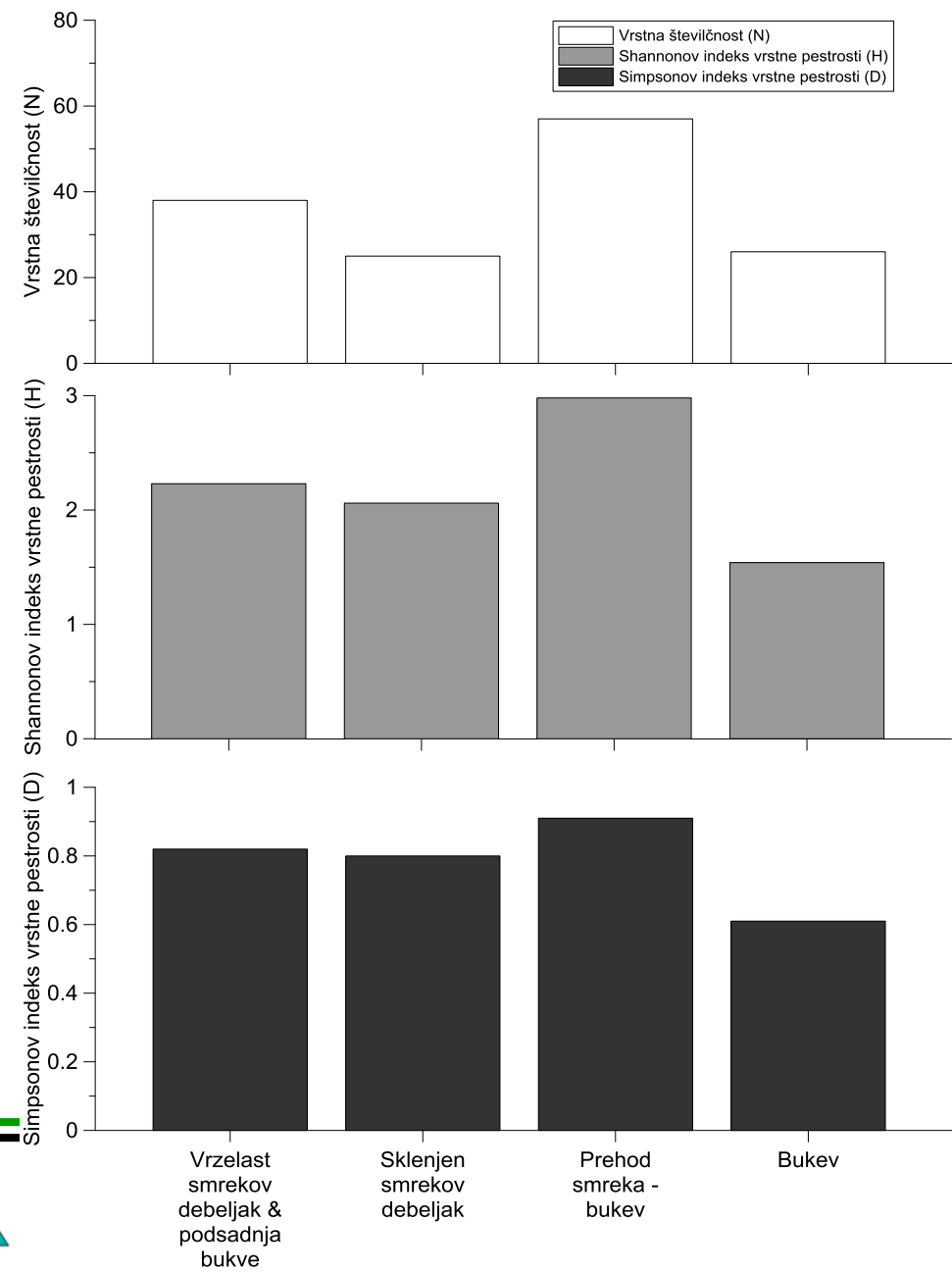

Izbrani sestoji

REZULTATI

- Vegetacijske razmere

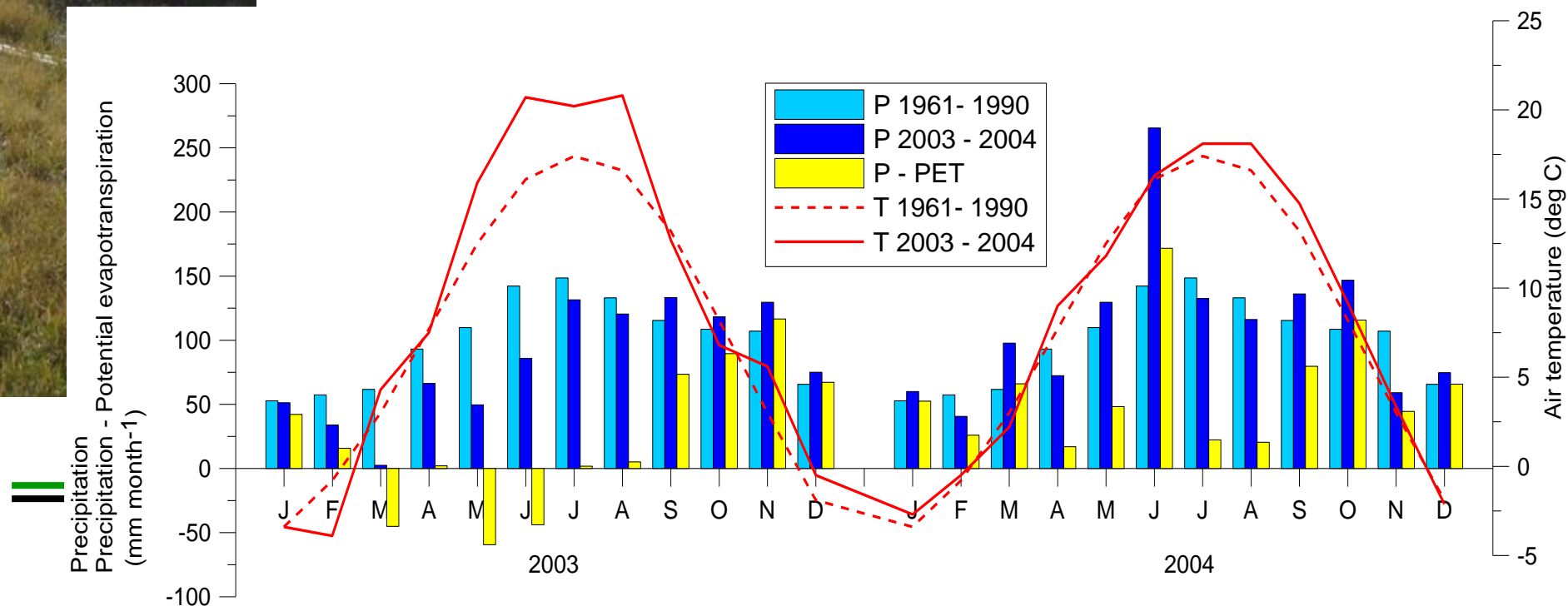

Ploskev 1: ograjen smrekov debeljak & premena s podsadnjo bukve

REZULTATI

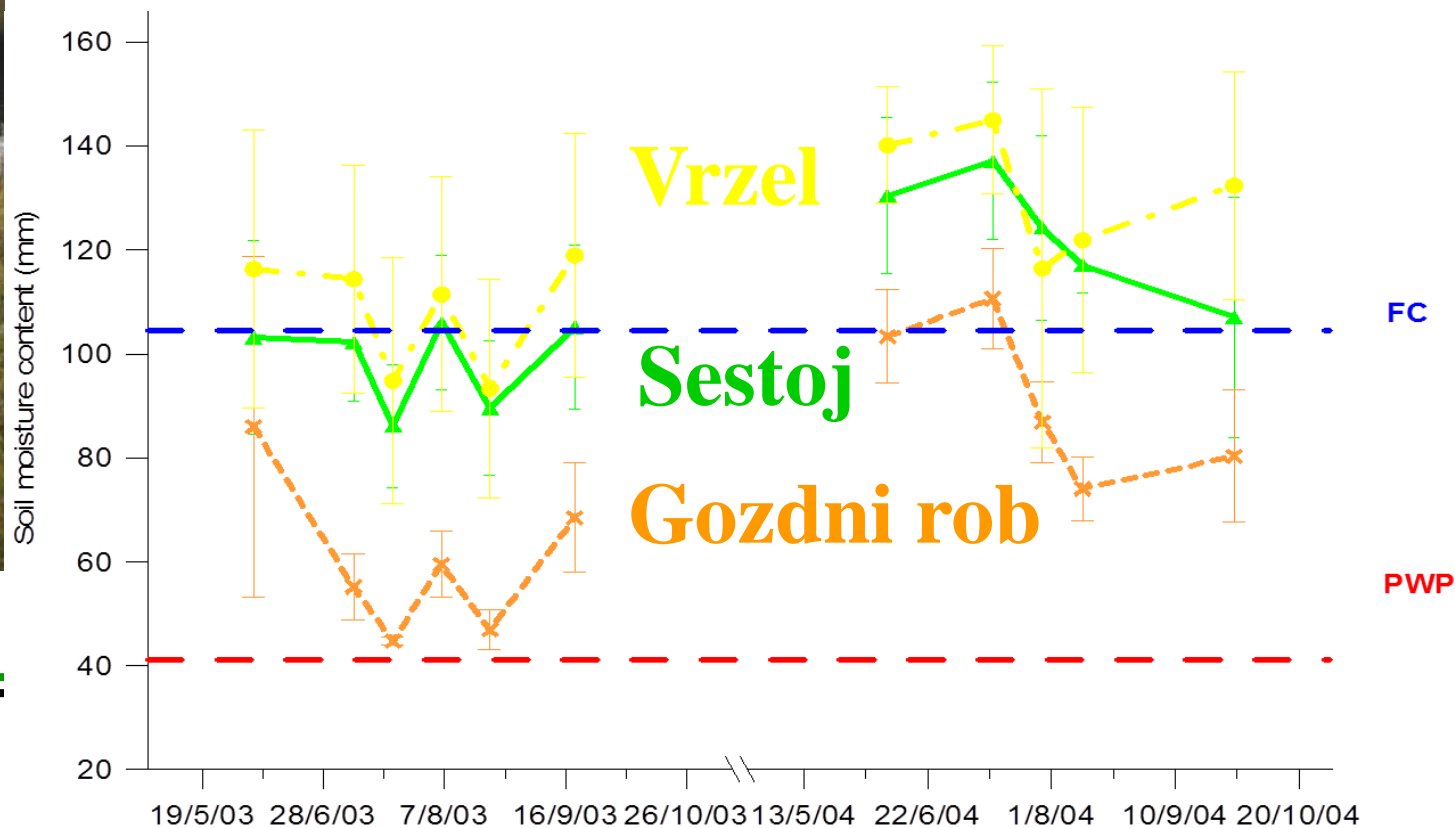
- Vremenske razmere v letih 2003 in 2004 na Klimatološki postaji Šmarje pri Slovenj Gradcu (arhiv ARSO)

Ploskev 1: ograjen smrekov debeljak & premena s podsadnjo bukve

REZULTATI

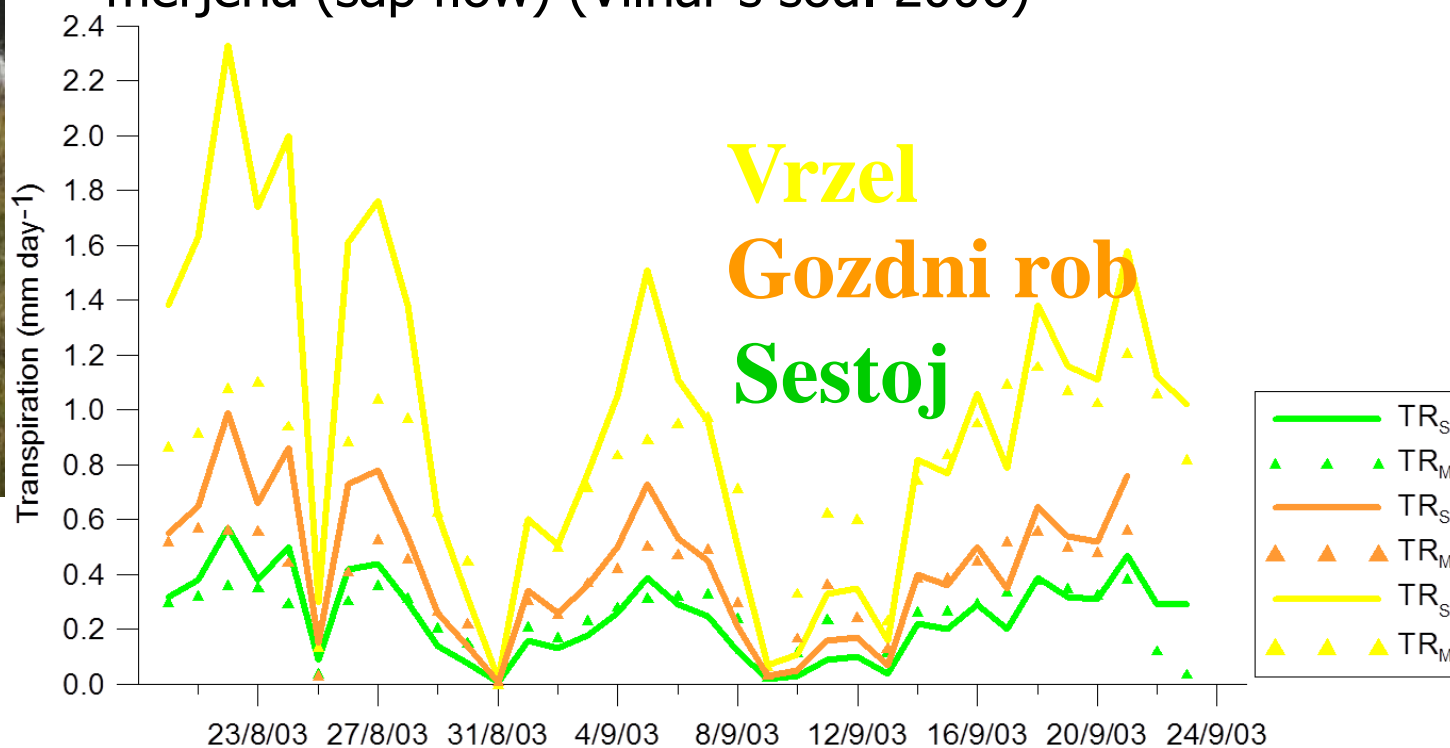
- Vsebnost vlage v tleh (TDR meritve, 0 – 40 cm)

Ploskev 1: ograjen smrekov debeljak & premena s podsadnjo bukve

REZULTATI

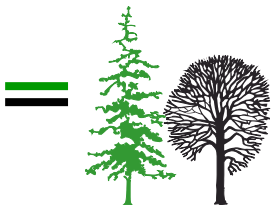
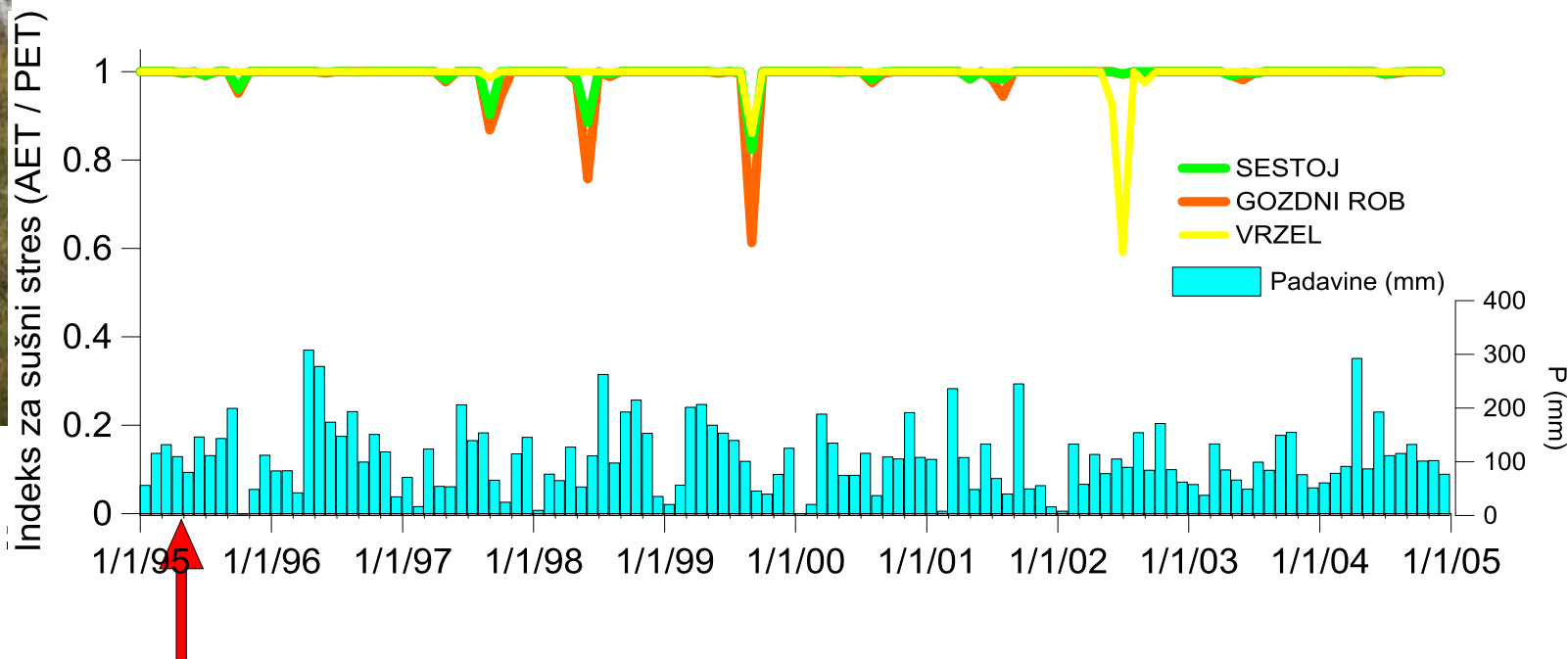
- Transpiracija podsajenih bukev: modelirana (Brook90) in merjena (sap flow) (Vilhar s sod. 2006)

Ploskev 1: ograjen smrekov debeljak & premena s podsadnjo bukve

REZULTATI

- Indeks za sušni stres (AET / PET) v letih 1995 do 2004, modeliran (Brook90)

Zaključki

Talne razmere

- Prevladujejo tipična distrična rjava tla, na prehodu med smrekovo monokulturo in ohranjenim bukovim gozdom pa tudi humusna distrična rjava tla in na ploskvi z bukvijo distrični ranker,
- V sestoji s podsajeno bukvijo prisotne najugodnejše oblike humusa,
- V smrekovi monokulturi ugotavljamo manj ugodne razmere za razkroj organske snovi.

Zaključki

Vegetacijske razmere

- Največjo pestrost rastlinskih vrst smo ugotovili na prehodu med smrekovo monokulturo in ohranjenim bukovim gozdom.
- Relativno majhno pestrost smo ugotovili v smrekovi monokulturi.
- Zaradi večjega nagiba terena, plitvejših tal in sklenjenosti sestoja je pestrost vrst tudi v bukovem sestoju razmeroma majhna.

Zaključki

Talne in floristične razmere

V primerjavi 6 smrekovih ploskev v Avstriji, Češki, Nemčiji, Švedski in Sloveniji ima ploskev Brička:

- Najbolj humidno podnebje,
- Najugodnejše oblike humusa,
- Najrodovitnejše talne razmere,
- Je ena od ploskev z največjo rastlinsko vrstno pestrostjo.

Zaključki

Sušni stres

- Najnižja izmerjena vsebnost vlage v tleh na gozdnem robu, nižje vrednosti v 2003;
- Najvišje vrednosti izmerjene transpiracije podsajene bukve v vrzeli, kjer smo v 2003 ugotovili večkratni pojav prenehanja transpiracije v vseh treh stratumih;
- Indeks za sušni stres nakazal sušo na gozdnem robu v 1998 in 1999 ter v vrzeli v 2002.

Zahvala

Raziskava je delno potekala v okviru SUSTMAN projekta 5 OP EU (QLK5-CT-2002-00851), postdoktorskega projekta Z4-9641-0404, JGS Naloge 3 ter Programske skupine Gozdna biologija, ekologija in tehnologija (P4-0107).

Hvala!

